

vn-3

LIETUVOS TSR
VALSTYBĖS SAUGUMO
KOMITETAS
КОМИТЕТ
ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ
ЛИТОВСКОЙ ССР
232758 Vilnius, Lenino pr. 40
232758 Вильнюс, пр. Ленина, 40

Slaptai
egz. Nr. 2

Lietuvos KP Centro Komitetui

Vilnius

1989. 10. 20 № 1/2-1728

Dėl Pabaltijo respublikų
padėties vertinimo išeivijoje

Gauta informacija apie tai, kad eilės emigracijos vadeivų nuomone politiniai santykiai tarp Maskvos ir Pabaltijo respublikų pastoviai blogėja. Tai gali turėti, jų teigimu, nepageidaujamų pasekmių ne tik Lietuvai, Latvijai ir Estijai, bet ir visai Tarybų Sąjungai. Pabaltijo respublikų padėtis žymia dalimi priklausys nuo Centro reakcijos į reikalaivius aniliuoti. Molotovo-Ribentropo pakta ir pripažinti Pabaltijo tautų "prievertinį įjungimą į TSRS sudėtį" neteisėtu! Iki tol, kol ta problema nebūs rimta nagrinėjama, o Maskva apsiribos tik savo neigiamo požiūrio į jos kėlimą demonstravimu, Pabaltijo tautų politinės grupės turės geras galimybes konseiliuoti savo jėgas "Kovoje už suvereniteto atkūrimą".

Santykiai tarp Maskvos ir Pabaltijo respublikų taip pat įtaigos Lietuvos, Latvijos ir Estijos Kompartijų statusas. Susidariusi padėtis yra palanki siekiančioms nepriklausomybės jėgomis: Maskva nėra pasiruošusi suteikti vietas kompartijoms savarankiškumą, kadangi bijo pakankti TSKP interesams, antra vertus, neigydinus reformų, kris šiu partijų autoritetas ir populiarumas gyventojų tarpe. Esant tokiai padėtis, emigrantinių funkcionierių nuomone, didėja neformalių judėjimų politinė įtaka. Vakarsai turėtų visokeriopai remti šias jėgas ir siekti, kad TSRS skaitytusi su Pabaltijo tautų troškimais.

Siekdamas įnešti savo indeli į Pabaltijo tautų suvereniteto atgavimą, lietuvių išeivijos funkcionieriai drauge su latvių ir Estų emigrantais ėmė rinkti dokumentinę medžiagą apie "neteisėtą Pabaltijo okupaciją" ir teikti ją JAV Kongresmenams.

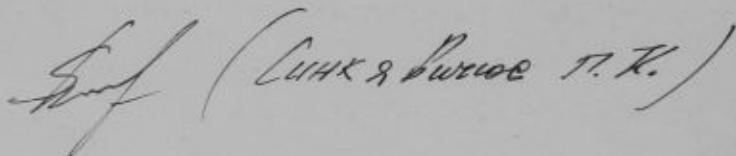
Tekio pobūdžio informacija buvo pateikta spalio antroje puseje JAV Helsinkio komisijos posėdžio dalyviams. Lietuvių išeivį ją šioje akcijoje atstovavo S.Lozoraitis. Jo metu kongresmenas Don Ritteris pažymėjo, kad "padėtis trijose Pabaltijo šalyse - tai savotiškas barometras, rodantis aukštą spaudimą tuose regionuose, kur vyksta viešumo ir pertvarkos procesas, ir santykį tarp Rytų ir Vakarų indikatorius". Be to posėdyje dalyvavo JAV vyriausybės atstovas Džeimsas Tobinsas ir ekspertas okupuotų teritorijų klausimais Viljamas Hafas. Pastarasis pareiškė, kad JAV aktyviai kelia Pabaltijo klausimą tarptautinėje arenaje. Be to jis smarkiai kritikavo tuos Vakarų politikus, kurie liguistai reaguoja į taikius įvykius trijose Pabaltijo respublikose, neva kenkiančius M.Gorbaciovio politikai. Dž. Tobinsas pažymėjo, kad JAV ir toliau nepripažins Pabaltijo tautų įjungimo į TSRS sudėtį teisėtumo.

Lietuvių diplomatinės šefas S.Lozoraitis savo kalboje pažymėjo, kad demokratiniai procesai Lietuvoje turi vystytis netik politinėje, bet taip pat ir ekonominėje bei visuomeninėje srityse. JAV turėtų panaudoti visas galimybes tuos procesus paremti.

// Komiteto pirmininkas

E.Eismuntas

Beigus: Jan. Kerasauskas 2 Auguste 2 Auguste
KTB bns. CCP naujop

(Lithuanian Foreign Min.)